

12.10.2022

Правове регулювання

Урок № 7-8

Тема: Правові засади регулювання безпеки підприємницької діяльності в інших країнах

Хід уроку

1. Опрацюйте конспект уроку

В умовах стрімкого розвитку євроінтеграційних процесів та глобалізації для економічного розвитку України важливого значення набуває використання досвіду країн світу.

Отже, підприємець, як особа, що виконує свої функції в суспільному виробництві, повинен керуватися певною державною стратегією та спиратись на матеріальне забезпечення добропуту населення в країні, де існують ринкові умови господарювання. На особу-підприємця, з одного боку, має бути знижений тиск з боку держави для її вільного розвитку, а з іншого, в умовах загострення конкурентної боротьби та інших факторів повинно поширюватися правове поле захищеності. Держава виступає гарантом розвитку підприємництва, а фізична особа-підприємець виступає саме як гарант соціально-економічної безпеки цивільного соціуму і безпеки держави.

Серед основних проблем економічної безпеки фізичних осіб-підприємців можна виділити низьку ефективність їх діяльності, недосконалість податкової системи країни, нездорову конкуренцію, відсутність високопрофесійного кадрового потенціалу.

Адміністративно-правова безпека підприємницької діяльності, зокрема і фізичної особи, на нашу думку, тісно пов'язана з поняттям «економічна безпека держави». Тільки в державі, яка ставить перед собою цілі бути безпечною для фізичних осіб-підприємців, створюються максимальні сприятливі умови.

Оскільки в країнах з економічною стабільністю існує досить великий позитивний досвід щодо питань національної економічної безпеки, у даний час зарубіжний досвід регулювання економічної безпеки представляє безперечний інтерес. Розглянемо на прикладі деяких країн різні аспекти забезпечення економічної безпеки, які можуть представляти інтерес для вітчизняних підприємств.

Дієва система нормативно-правового регулювання є основою системи економічної безпеки різних країн.

Виділяючи взаємозв'язок між розвитком підприємців та рівнем їх економічної захищеності, в тих країнах, де існує більш стабільна економіка, можливо стверджувати, що за останній період більшість адміністративно-законодавчих обмежень було скасовано, введено стимулюючу функцію оподаткування та створено сприятливі фінансово-економічні умови для інвестицій та розвитку підприємництва. Такі заходи дали країнам Західної Європи та Японії вийти в лідери в питаннях розвитку підприємницької діяльності та посісти перші місця у світових рейтингах за показниками адаптації осіб-підприємців у правовій та економічній сфері. Цим пояснюється інвестиційна привабливість їх підприємств.

Національна економічна безпека спирається на нормативно-правову базу, яка встановлює основні принципи підприємницької діяльності та визначає відповідальний орган влади, який керує цією діяльністю та відповідає за рівні правові умови розвитку всіх суб'єктів господарювання. Так, у Сполучених Штатах Америки з метою відтворення суспільного виробництва та виходу з економічної кризи президент Т. Рузвелт з самого початку свого правління затвердив 15 законодавчих актів, у яких відішов від практики невтручання країни в ринкові відносини і запропонував об'єднати підприємницьку діяльність з державним регулюванням господарських процесів підприємництва. Основою такої тактики була необхідність покращення соціального стану американського суспільства, бо економічні інтереси підприємств пов'язані з соціальною політикою держави. Для узгодження питань у цьому руслі президент Т. Рузвелт у червні 1934 р. вирішив затвердити ряд відповідних законів та створити федеральний комітет з економічної безпеки (The Economic security Act of 1935) та соціального захисту населення (The Social Security Act of 1935).

Найважливішою та незмінною складовою загальнонаціональної безпеки Сполучених Штатів виступає безпека економіки, що установлено на законодавчому рівні. Серед найбільш значимих американських законів було прийнято ряд законів, які наведені в таблиці.

**Законодавче забезпечення підприємництва у
Сполучених Штатах Америки на кінці 20 та початку 21 сторіччя.**

Рік	Назва закону	Оригінальна назва	Основні положення закону
1996	Закон про економічну безпеку	The Economic Security Act	Визначив основні питання економічної безпеки загального характеру
1999	Закон про освіту для економічної безпеки	The Education for Economic Security Act	Дозволив підвищити ефективність американської освіти і науки.
2001	Закон про економічну безпеку та відтворення	The Economic Security & Recovery Act of	Відкоригував питання податкового законодавства, визначив основні напрями розвитку національної економіки, створення сприятливого митного клімату
2002	Закон про створення нових робочих місць і економічну безпеку	Job Creation and Economic Security Act	Регулював питання подолання безробіття, ринку праці, економічного та соціального захисту населення

Законодавче забезпечення економічної безпеки країни пов'язано з державним регулюванням ринкової економіки шляхом встановлення умов оподаткування, митної політики, політики цін та тарифів, рівня інфляції, безробіття, політики освіти та науки, тобто з основними показниками рівня розвитку країни, як умови розвитку підприємницької діяльності. Досвід Франції свідчить, що питання соціально-економічної безпеки бізнесу тісно пов'язані з законодавчим забезпеченням ринкових умов господарювання. Наприкінці 90-х років уряд Франції затвердив серію нормативно-правових актів щодо покращення соціально-економічного стану безпеки суб'єктів підприємницької діяльності. Це було вкрай необхідним у зв'язку із інтеграцією Франції до Європейського Союзу. Соціально-економічна безпека у Франції наприкінці ХХ століття регулювалась в трьох напрямах:

- законом було визначено захист майна підприємців та їх інтелектуальної власності, а також захист систем інформації та управління, які належать підприємствам, тобто захист всіх активів підприємств.
- наступним кроком стало впровадження постійного моніторингу конкурентів на внутрішньому та зовнішньому ринках та визначення основних критеріїв, за якими підприємці поступаються конкурентам.
- останнім кроком було врегулювання кризових явищ з двох боків – державою та фахівцями підприємств. Особу увагу відводили пошуку та своєчасному уникненню загроз, що виникали внаслідок неефективних управлінських рішень через відсутність необхідної інформації, потрібної для керівництва підприємством.

Підтримку економічної безпеки французьких підприємців на належному рівні забезпечувала дворівнева система. На першому рівні були управління, створені при Міністерствах, з підтримки соціально-економічної безпеки підприємств. У їх обов'язки входило захист підприємств та своєчасне забезпечення керівництва необхідною інформацією щодо можливих економічних загроз. Другий рівень становили кваліфіковані фахівців з митниці, яких було сформовані в управління при державному казначействі, для підтримки соціально-економічної безпеки підприємств.

В Італії, Великобританії та Іспанії напрями по забезпеченню соціально-економічної безпеки підприємств були тотожними. Дієва та впливова система соціально-економічної безпеки підприємств в цих країнах ґрунтуються насталі нормативно-правовій базі. Таким прикладом виступає Іспанія, у якій закон «Про вдосконалення і захист національної промисловості» забезпечив стабільність соціально-економічної безпеки компаній. В Італії підтримуються державою закордонні особи-підприємці, які є залежними від товарів та послуг італійських підприємств. Японія була першою країною Далекого Сходу, яка вдало продемонструвала вміння пристосовувати світовий досвід до умов азіатського суспільства, його національних інтересів. Японський уряд зрозумів, що в сучасних економічних умовах, коли відбувається глобалізація економіки, загострюється конкуренція, державної підтримки та допомоги потребують, перш за все, підприємства малого та середнього бізнесу.

Потрібно наголосити на тому, що японцям вдало вдається підтримувати основи своєї культури, традиційних інститутів і відносин, видозмінюючи їх лише в тій мірі, у якій цього вимагають завдання підвищення ефективності і конкурентоспроможності країни та її підприємств у постіндустріальну епоху і період глобального розвитку. Особлива увага приділяється культурі управління та макроекономічного регулювання. Важливим елементом пристосування японської економіки до нових умов став перехід (при збереженні контролю) ряду виробничих потужностей за кордон в країни з великими ринками, з більш дешевою робочою силою і сприятливими валютними курсами. Японія перетворилася на найбільшого у світі кредитора, має друге місце (після КНР) по запасах золотовалютних резервів

Японія має певні притаманні тільки їй національні особливості, малу кількість іноземних інвестицій, відносну закритість японського суспільства, що впливає на внутрішню політику економічної безпеки підприємств.

Останнім часом Китаю належить вагоме місце не лише в регіональному, але й у світовому масштабі і що специфіка китайської економіки, унікальне місце розташування країни, яке допомагає їй у загальносвітових господарських зв'язках, додають особливий «колорит» загальним для всього світу економічним питанням у китайському сприйнятті.

В основі китайського трактування економічної безпеки лежить «економічний суверенітет», особливо незалежність в ухваленні рішень. Проте в сучасній КНР «немає приводів для оптимізму». Економічний суверенітет знаходиться під тиском «потужних груп інтересів, особливо зарубіжних». Забезпеченість Китаю ресурсами «на душу населення» також є значно нижчою світових показників. Промисловість знаходиться у залежності від іноземного фінансового капіталу, який «вичавлює її прибутки». Головні загрози для Китаю знаходяться в області економічного суверенітету. Для країн, що постійно розвиваються, зокрема Китай, економічна безпека краще всього визначається як здатність забезпечувати поступове зростання життєвих стандартів усього населення через національний економічний розвиток при збереженні економічної незалежності. Іншими словами, в економічної безпеки є дві сторони «медалі»: конкурентоспроможність і незалежний економічний суверенітет.

Уряд Німеччини сприяє економічній безпеці підприємства через систему соціального страхування. Основні напрямки держави в цьому контексті базуються на дієвих законах. Національна політика держави базується на гарантіях прав громадян, економічній та соціальній справедливості, сприяючи добробуту населення та стимулюючи розшарування суспільства на заможних та бідних. Для досягнення належного рівня економічної безпеки німецьких підприємств, разом з власними охоронними структурними підрозділами та незалежними охоронними фірмами, створені державні охоронні агентства, які тісно співпрацюють зі службами федеральної розвідки щодо питань економічної безпеки підприємств.

Казахстан та Білорусь перейняли російський досвід стимулювання соціально-економічної безпеки підприємців.

Наприкінці ХХ століття Казахстан впровадив Стратегію соціально-економічної безпеки Республіки Казахстан та її підприємств, яка наслідувала російські принципи безпеки. Цей документ наводив як зовнішні, так і внутрішні джерела загроз діяльності підприємств. Виходячи з цього нормативного документа, і держава, і всі підприємства Республіки Казахстан повинні сприяти зниженню економічних ризиків, під контролем уряду.

Для досягнення економічної безпеки своїх підприємців, більшість країн із стабільною економікою інвестує в інноваційні проекти та сприяє розвитку науково-технічного забезпечення. Значна кількість підприємців у розвинутих країнах керується принципами:

- наукові знання виступають ключем у забезпечені майбутнє;
- сучасні технології створюють основу розвитку соціально-економічної безпеки;
- керівництво повинно стимулювати розвиток науки і технічного забезпечення.

Аналіз зарубіжної практики організацій підприємницької діяльності свідчить, що для підвищення адміністративно-правової безпеки українських підприємців дуже важливо враховувати міжнародний досвід саме через економічну безпеку. Зарубіжна практика показує, що можна організувати дієвий механізм економічної безпеки вітчизняних підприємців на базі ефективних дій розвинутих країн у галузі забезпечення економічної безпеки підприємств, а також беручи до уваги помилки, які були зроблені.

Висновки

Отже, враховуючи зарубіжний досвід правового забезпечення підприємницької діяльності, слід зазначити, що найефективнішими засобами забезпечення економічної безпеки підприємців є: по-перше, ефективна нормативно-правова база в цій області; по-друге, досконалі, високотехнологічні засоби виробництва та умови праці, а також застосування інноваційних технологій для підвищення власної конкурентоспроможності; по-третє, вироблення державної стратегії по усуненню адміністративними засобами можливих загроз (економічних, екологічних, військових, техногенних тощо).

Питання для самоперевірки:

1. Визначте основні проблеми економічної безпеки фізичних осіб-підприємців?
2. Яка мета вивчення зарубіжного досвіду правового забезпечення підприємницької діяльності для України?

Виконані завдання відправте мені на електронну пошту anastasiamegei@ukr.net. В темі листа вкажіть своє прізвище, ім'я, номер групи та назву навчальної дисципліни.